

MERÉNYI LÁSZLÓ

ÖN A MUNKÁSOSZTÁLYHOZ TARTOZIK?

I.

Tamás hirtelen ébredt. Az órájára nézett: kilenc is elmúlt.

Az ablakon dőlt be a fény. Az ajtó kilincse lenyomódott, résnyire kinyílt, anyám, gondolta.

— Főnt vagy már?

— Jó reggelt, mama, most ébredtem. Apa?

— Apád? Már hatra bement, a zárszámadást készítik, tudod, mennyi ilyenkor a munka.

— Kész a reggeli?

— Van tea, eszel mellé valamit. Hozok abált szalonnát, jó? Csak mosakodj meg.

— Jó, máris.

Felkelt, magára kapta köpenyét, kinézett az ablakon. A hegy lankáján vakítóan csillogott a hó, a fákra is tenyérnyi vastag hótakaró borult. Hunyorogva nézett kifelé, nem tudott elszakadni a látványtól.

— Tudom, hogy szép... Na menj mosakodni. Te, te rosszcson... — Észre sem vette, hogy az anyja mögötte áll.

A fürdőszobába ment. Meleg zuhany, azután hideg. A szobában már várta a tiszta ing, és amikor az ablak felé fordulva belebújt, arra gondolt, jó lenne, ha az év nem a megszokott módon végződne. Kivánta, hogy valami, egy véletlen révén kiessen a hétköznapi megszokott ritmusából, és váratlan szituációkba kerüljön.

— Gyere, egyél!

Kiment, asztalhoz ült.

— Sokáig aludtál ma, fiam.

— Igen, mama. Éjszakás leszek.

— Hogyhogy? Nem intézted el a főnökkel?

— Én vállaltam.

— Évek óta nem szilveszterezteél velünk...

— A másik londoner családos ember.

— Jó, jó, értem én. De éppen ma... Mit szól apád?

— Ő aztán igazán megérti.

— Itt a sálád. Apádhoz nem nézel be?

Tamás már a kabátját vette.

— Nem tudom, mama. Szervusz.

A levegő szinte karcolta a tüdejét. Arcára csendes örömet varázsolt a gyönyörű téli délelőtt. Szép volt a világ.

A fodrászüzletben sokan voltak, várnia kellett. Megnyiratkozott, azután hazaindult. A termelőszövetkezet irodája előtt gondolt egyet, bement. Az apja szobájában vágni lehetett a füstöt. A brigádvezetők meg a főkönyvelő is lekezeltek vele.

— Meglesz a negyvenöt?

— Hát ha minden jól megy, még az ötven is. Nagyon az elején vagyunk.

— Pedig két hete vesződünk vele.

— Hát te? Ma nem dolgozol?

— Éjszakára kértem magam. Sokáig maradsz még, apa?

— Kettőre hazaérek. Mondd meg anyádnak, hogy akkorra főzzön.

— Szervusz, apa. Boldog új évet mindnyájuknak!

— Neked is! — mondták az emberek.

Otthon olvasott egy órát, fél kettő után megjött az apja. Jókedvű volt. Megébédelték, rágyújtottak.

— Sakkozunk egyet? — kérdezte az apja.

— Most?

— Most.

— Nem volt elég a számolásból? — szólt közbe az anyja. — Két hét óta örökké csak számoltok.

— Nem bánom — mondta Tamás.

Az apja dugott, két gyalogot.

— Bal.

- Világos — mutatta az apja.
- Cseréljünk.
- Miért?
- Csak.
- Hát cseréljünk.

Míg az apja a megnyitáson gondolkozott, Tamás bort hozott fel a pincéből. Koccintottak, aztán mindketten elmerültek a játékban.

II.

— Tudom, hogy nem vártad a cé hatot, apa. Meglepődöttél, pedig te igazán soha semmit sem tettél az előzmények és a várható következmények gondos felmérése nélkül. Amikor otthagytam az egyetemet, azt hitted, beszáradt fél-entellektüel lesz a fiacskádból. Vagy az is lett?

A, a királyszárnyam ellen hajtasz. Tisztelem a következetességed. Meglátod az azonnali kibontakozás lehetőségét. Mindig azért küzdesz, hogy te diktáld a tempót, s ha a vezérszárnyon támadnak, te a királyszárnyon próbálkozol, és nem hagyod magad. Tudom, a tiéd az energiafőlény.

— Nem, köszönöm, mama, most nem iszom, így, ide ezt a bástyát. Igen, tiéd a főlény, pedig öreg vagy már, a hatvan felé jársz. Csak ne feledd, apa, hogy a te energiád mozgási energia, mert visz a munkában eltöltött évek lendülete. Én meg, látod, csak gyűjtöm, gyűjtöm az energiámat, megyek feljebb és feljebb, hogy aztán lezúduljak, mint a gőzkalapács, csak egy a baj, apa, hogy ez csak helyzeti energia, szép és okos tettekre felgyűlt energia, de a szentségét, apa, ez csak potencia!

A múltkoriban említetted, hogy a volt évfolyamtársaim már mind tanítanak, alkotnak, nevelnek, én meg csak... , igen, én meg csak hotelszolgálat vagyok, de ők is, apa, akárcsak te, világossal játszanak. És ez nagy előny, apa, mert aki világossal játszik, az lép először, s ha nem hülye, nem veheti el tőle senki a támadás jogát, és a végén megnyerheti a játszmát, amint te is meg fogod nyerni.

— Jó, kilépek a sakkból.

De én sötéttel játszom, apa, úgy érzem, hogy kezdettől sötéttel játszottam, és tudod, hogy mit jelent sötéttel játszani — apa, tudod te, hogy mit jelent? Hogy az ember csak kényszerből lépeget, rákényszerítik a lépéseket, és a helyzet az úr feletle, nem ő a helyzeten!

Sok hülye volt, apa, hidd el, aki akkor úgy érezte, hogy most átveheti a világos bábokat, de azok a hülyék meg is érdemelték, hogy a d d i g rájuk kényszerítse egy osztály a maga akaratát!

— Jó, cseréljünk. Minőségelőnyöd van.

Nem láttam, hogy nemcsak az én kis játszmámról van szó csupán, hanem az osztályéról, amelyből kinőttem. Te akkor azt kérdezted, miért bántott engem, hogy sötéttel kellett játszanom, hiszen nyilvánvaló volt, hogy a csapat, amelyben küzdök, győz. A k k o r is megjósoltad a győzelmet — bár csak én tudtam volna olyan szépen hinni —, miközben én itthon pófáztam és a Talpra magyart üvöltöttem.

Nem, nem lesz könnyű dolgod, szívósan védekezem, hidd el, és az a szabadgyalog még bajt csinálhat neked!

Jól tudod, hogy nem tettem semmit, csak elég volt már abból, hogy minden úgy történjen, ahogy ti akarjátok, hogy minden simán menjen. Kezdeményezni akartam, tempóelőnyre szert tenni, és nem vettem észre, hogy átkerültem a tábla túlsó oldalára...

— Egészségedre, apa, jó ez a muskotály.

Ezt is azon a tavaszon telepítetted, amikor... emlékszel, együtt dolgoztunk, és azt mondtad, a katonás sorokra mutatva, hogy ilyen a csapat, a mi csapatunk — akkor már tudtam, hogy megértettél és visszafogadtál.

— Köszönöm, gratulálok, öt lépésen belül matt. Így nem, apa, így kibújok!

Öregszel, hiába, ennyi munka... Elnök elvtárs... Nehezen felejtették el neked, hogy a fiad szavalt és agitált és pófázott. Tudom, fáj neked, hogy nem tanulok tovább, büszke voltál mindig a fejemre, vén diák lennék én már...

— Azt hiszem, feladhatom.

Köszönöm a játszmát, apa, nem, ne hidd, hogy nem gondolkodtam, végig gondolkodtam, csak tudod, sötéttel... , még mindig sötéttel játszom, és így folyton csak veszítek. Látod, ez az átkozott sötét, nem, világossal még nem próbálkozom, majd talán később, jövőre, utóvégre már nyolc év telt el közben. Igen, jövőre biztosan megpróbálom. Az élet nem sakkjátszma. Végső soron akár sötéttel, akár világossal játszik az ember, helyrehozhatja a hibáit. A lélek is gyógyul, csak... idő kell hozzá. Hosszú, hosszú idő.

III.

Este nyolckor kellett átvennie a szolgálatot a szállóban. Gondosan megborotválkozott, jól bezsírozta a bakancsát, közben halkan füttyörészett a folyosón. Az anyja megterített, vacsorához ültek.

Kicsit nehéz volt a szíve, amikor negyed hét után elindult felfelé a szállodába. A falu végén jobbra fordult, aztán újabb kanyar jött, elmaradtak a falu fényei. Halkan roppant léptei alatt a hó. Mehetett volna busszal is, de nagyon szerette ezeket a magános meneteléseket, parányi pontként a hatalmas hegyoldalon, nekifeszülve a csendnek és a távolságnak. A hegyek fia volt, itt nőtt fel, a hegyi emberek magánossága és tisztasága volt számára az első felfedezés, amikor eszmélni kezdett. Ismerte a környék minden útját, csapását, völgyét és meredekjét, ismerte ezt a lélektelen csendet és a magányozkosta távoli szorongást.

Szél kerekedett, a hegyek, mint szűkülő agarak feltartották szörnyű orrukat, és csúcsukról, mint táguló orrlínyukából a levegő, tutuló szél zuhant a völgyekre, belekapott a lomb nélküli fark puha hősörényébe, megcibálta, és zizegő porhóval hintette be az álomtalan sötétséget.

Egy pillanatra úgy érezte, messze került a világtól, az emberektől, magánya kristályos gömbje zárta körül, de ösztönösen érezte, hogy nincs egyedül — valahol, nem messze tőle a hegyek, ezek a hatalmas termetű, hótól őszenek mogorván túrték, hogy egy fiatal, erőszakos jövevény, a Duna áttörje egymásnak vetett válluk vonalát, és medret keressen magának társak és barátságosabb vidékek felé.

Lassított, fölneézett a hegycsúcra, a szálló fényeiből még csak egy halvány fényoszlop látszott, amely az ég felé nyújtózva megtámasztotta a végtelennek tűnő égkupolát. Hirtelen egy gépkocsi reflektorfényébe került, és sietni kezdett. Egyre több és több kocsi hagyta el, csillogó Mercedesek és Opelek, és két lihegő Rolls-Royce, aztán kis Skoda-Felicia jött és a vezető kiszólt, hogy a szállóba megy-e. Tamás igennel felelt, de nem fogadta el a felkínált helyet. Nem akart huszárként érkezni oda, ahol gyalogként küzdött.

A szálló elé ért, leverte bakancsáról a havat, és belépett a meleg, barátságos előcsarnokba. A sok idegen között rögtön szemébe tűnt a főnök, de a szolgálatos portást nem látta mellette. A főnök arcán mintha szorongás lett volna.

Gyorsan átöltözött, kifizetésű, szolgálatkész alkalmazottá vedlett. Lakkcipője tompán csillogott, megtörölgette, és az előcsarnokba sietett. A főnök már várta. A szolgálatot teljesítő portás, egy szőke tót fiú, aki néhány szláv nyelven jól beszélt, halottsápadtan álldogált a főnök mellett. Rövid megbeszélés, a portás azonban távozik, haláleset, el kell érnie a vonatot. Tamásnak a váltásig át kell vennie a szolgálatot, egy boy helyettesíti, komplikáltabb esetekben pedig itt leszek én is, mondta a főnök. Tamás a kimutatásra nézett és látta, hogy minden szoba foglalt, komplikáltabb eset nem lesz, és a főnök is jól tudta, hogy ő semmiképpen sem kérne segítséget. Három éve dolgozott a szakmában.

Ment minden, mint a karikacsapás. Tamás határozott volt és magabiztos, szmokingja kifogástalan, legalább tíz nyelven tudta mondani, hogy köszönöm és kérem, és három nyelvet beszélt túrhetően. Boldog volt, hogy többet tehet, mint felviszi a bőröndöket és illetődoan bevárja, amíg a vendég nyújtja a borraalót. Sokan jöttek. A főnök fogadta az érkezőket, udvariasan a portáshoz tessékeltte őket, de nem jött oda. Tamás látta, hogy megkönnyebbült, és ez az akaratlan elismerés jólesett neki.

Fél tíz körül az érkezők száma megcsappant. Tízkor rágyújtott, felszólt az emeletekre, hogy a szellőztetés rendben van-e? — Rendszerben! — mondták. — Közeleg az újév, közeleg — felelte, és letette a kagylót. Egy férfi jött, kis bőrönddel, franciául kérte a szobáját. Háromtizenkettő, igen, fürdőszobával, parancsoljon, balra a lift. Szerette volna tudni, ki van még a háromtizenkettesben, nálám, a férfi a kis táncosnő férje volt. Szünet következett, technikai szünet, ahogyan Tamás nevezte, mindenki a helyén.

Egy nő lépett hozzá.

— Nem tudja, megérkezett a férjem?

A szép szőke nőre pillantott. Hiszen ez a táncosnő! — döböntően bámult, nem is álmodta, hogy ez a nő még megszólítja őt, igaz, szolgálatban van, és ez így egészen más.

— Érkezett valaki a háromszázötvenkettesbe?
 Tamás végre kapcsol, de hát ilyen meglepetést, meg lehet rólam a véleménye, gondolta.
 — Igen, asszonyom, egy francia úr érkezett. Hívjam telefonon?
 — Ne, ne hívja. Majd én.
 — Kérem, asszonyom.
 — Sok csomaggal érkezett?
 — Nem, asszonyom, csupán egy kis utazótáska volt nála.
 — Kár. Úgy látszik, holnap mégis elmegyünk. Pedig jó itt.
 — Nagyon örülök, hogy jól érzi magát nálunk, asszonyom.
 — Micsoda meglepetés — mondta a nő. Cigaretta-t vett elő, Tamás tüzet adott.
 — Egy hete Párizsban... — látszott, hogy hangosan gondolkodik, és nem tudja, felmenjen-e, vagy sem. Tamás magában biztatta, hogy menjen, hiszen a férfi biztosan várja őt. Ekkor a férje megjelent a lift ajtajában, a nő felkiáltott és oda-futott hozzá. Nem zavartatták magukat, hiszen a liftesfiún és a portáson kívül senki sem tartózkodott az előcsarnokban. Az étterem felé mentek, a nyíló ajtón egy pillanatra kitódultak a cigányzene hullámai, negyed tizenkettő volt.

Két ember jött, Tamás a kulcsokért nyúlt. Hagyja csak, mondta az egyik, a bajuszos, nem megyünk fel, csak kijöttünk egy kicsit a levegőre. Nem látszottak ittasanak. Mindkettő feketé ünneplőben volt, nyakkendő nélkül, az ingallér hosszú kivágású, az egyik gomblyukában kitüntetés. Arcukon és barna, erős kezükön látta Tamás, hogy parasztemberek.

— Idevalósi?
 — Bolond vagy, komám — mondta a bajuszos —, hogy lenne idevalósi, idehelyezték.

— Téved, bátyám. Idevalósi vagyok. Hogy telik az üdülés?
 — Az jól. Csak ez a továbbképzés ne lenne.
 — Továbbképzés? A zárszámadások előtt?
 — Holnapután vége. Megyünk haza.
 — Megcsinálják azt nélkülünk is — toldotta meg a másik.
 — Aligha — nevetett Tamás.
 A másik kettő is elmosolyodott.
 — Foglaljanak helyet — mutatott a közelben álló karosszékekre.
 Leültek.

— Milyenek errefelé a téeszkek?
 — Hát... melyik milyen — mondta Tamás.
 — Mások itt a földek, mások az emberek is, mint arra mifelénk.
 — Mások. De sehol sem megy könnyen.
 — Nem.
 — Meg az emberekkel sem könnyű — mondta az, akinek kitüntetése volt. —

A miénk híres eset.

— Hol történt?
 — Bácskában.
 — Nem lehettek büszkéek rá — mondta a bajuszos.
 — Nem. De azok se, akik megoldották.
 — Hogyan oldódott meg a dolog? — kérdezte Tamás.
 — Aligha oldódott — nevetett a bajuszos. — Megoldották. Adminisztratívé.
 Bajsza alatt furcsán csikorgott az idegen szó.
 — Nem éppen — mondta a másik. — Tudja, volt egy főkönyvelőnk, négy éve került oda. Állami támogatással jött. Vagy másfél millió adósságunk volt. Átnezte a könyvelést, azt mondta, emberek, ezt így meg így kell csinálni.

— Jó szeme volt — szólt közbe a bajuszos.
 — Hiszen a szem nekünk se hiányzott, elvtársam, hanem az ember! Nem akart senki a közönsben dolgozni, az istennek se! Csak a háztájiban.

— Na és mi lett?
 — Elmondta a magáét a közgyűlésen is. Az emberek először nem hallgattak rá. Aztán addig győzködött, amíg istállókat építettünk. Szerződéses szarvasmarha, azt mondta, az hozza a pénzt. Hát gyerünk. Az emberek még mindig morogtak, hogy minek az, inkább az adósságot fizetnénk ki. A következő évben kifizették.

— Még autóra is jutott — tette hozzá a bajuszos.
 — Úgy van. Olvastad?
 — Olvastam.
 — Hát így. Azután méhészetet létesítettünk és sertéshizlaldát építettünk. Jött a pénz. Két év alatt megháromszorozódott a vagyonunk.
 — Mi volt akkor a baj? — kérdezte Tamás.

— Nehéz azt megmondani — mondta az elnök. — Az embereknek nem tetszett, hogy a főkönyvelő parancsolgat, s amellet nem tűri más véleményét.

— Igazuk volt? — kérdezte a bajzosos elnök.

— Igazuk — mondta a kitüntetéses. — Velem is sokszor hajba kapott. Mondtam is neki: nézze, főkönyvelő elvtárs, nem régen alakultunk, nem olyanok még az emberek, türelmesebben egy kicsit, így is belátják, mi a jó. Megígérte.

— Aztán kezdődött megint előről — mondta a bajzosos.

— Igen. Az emberek megunták, irtak az újságnak. Kijöttek, megnézték, mi van. A párttól is, mindenhonnan. Hát így.

— És az újság? — Tamás kíváncsi volt.

— Megírtak mindent. De nem úgy, ahogy kellett volna. Sok rosszat, majdnem semmi jót.

— A főkönyvelő mit szolt?

— Dühös lett. Hogy nem értékeli a munkáját, leszedik róla a keresztvizet, meg ellenségei a jónak.

— Aztán elment. Így van?

— Eltaláltad, komám. Vette a kalapját, és ment.

— Hát igen. Sok baj van még a vezetéssel is, nemcsak az emberekkel.

Hallgattak.

— Most hogy állnak? — kérdezte Tamás.

— Negyven forint körül lesz az egység. Feljöttünk.

— Az szép. Felénk is jól megy.

— Jól? Milyen jól?

— Jó szőlőtermés volt az idén.

— Jó, hál' istennek. Az édesapja?

— Elnök itt a faluban.

— Elnök? Akkor kolléga! — nevetett a bajzosos.

— Mennyit ér az egység?

— Kérdezzék meg tőle.

— Mikor kérdeznénk?

— Holnap.

— Bajos az. Csak úgy egy adjon istennel beállítani...

— Csak jöjjenek nyugodtan. Apám örülni fog.

— Majd meglátjuk még. Mindenesetre köszönjük szépen.

— Nincs mit.

A kitüntetéses elnök Tamáshoz lépett.

— Van három pohara?

— Három?

— Megkínálnánk.

— Nagyon szépen köszönöm, de sajnos, nem ihatom. Szolgálatban vagyok.

Megnézte az óráját. Néhány perc múlva éjfél. Egy pincér közeledett, tálcán egy pohár italt és kísérőt hozott, hogy a főnök küldi, igya meg az egészségére, boldog új évet kíván, és vigyázzon, az előcsarnok és az emeletek világítása marad. Tamás sietve kért még két pohárral, és telefonon szolt, hogy az előcsarnok hangulatvilágítását és az emeletek világítását ne kapcsolják ki.

Éjfélkor koccintottak, boldog új évet kívántak egymásnak. Az étteremben szolt a Himnusz, aztán a kitüntetéses elnök és a másik is kezét nyújtott, bemutatkoztak.

— Ruttai Sándor.

— Megyeri István.

Ruttai zsebéből kis, lapos üveg került elő.

— Hazai kisüsti.

Nevettek.

— Isten...

— Isten...

A két ember elment, Tamás elvitette a poharakat, és várta a hatást, de enyhébb volt, mint gondolta, és belül egy kis öröm szorongatta. Tudta, hogy az apja is örülni fog holnapi látogatóinak.

IV.

Egy is elmúlt, bámulom az órát, háttal a pultnak dőlve, álmos vagyok az italtól, rágyújtok, nem használ, nyugodtan elnyomhatom.

— Bon soir, monsieur!

— Bon soir, monsieur. Parancsol?

- Telt ház?
(Kár kérdezni, nézz körül, magyar alig, csupa német, cseh, francia és lengyel.)
- Igen, uram.
 — Unatkozik?
(Aligha, hiszen láthatod, hogy ordít a bamba képepről az álmisság, nincs is erőm unatkozni, ki vele, mi a hézag, valutában nem utazom, elég, ha az a három főhülye kacérkodik a zárkával, köszönöm, én nem kérek belőle.)
- Mondhatnám, uram.
 — Mennyi van még a szolgálatból?
 — Három óra, uram.
 — Rágyújt? Amerikai.
 — Köszönöm, uram.
(Ez jólesik, hiába, ti vagytok az iparosok, nem büdös Terv ez, kattan a gyűjtóm; lám, csúsztatja a dobozt, nem kenyeresel le, kiskomám, na ki a lényeggel, halljuk.)
- Elnézést az érdeklődésért, monsieur portier, ma érkeztem Magyarországra, újságíró vagyok. Megenged néhány kérdést?
 — Parancsoljon, uram.
(Észen légy, golyós pasas, nem szabad bakot löni!)
- Kitűnően beszél franciául.
 — Meg kellett tanulnom, uram.
 — Megbocsát a kérdésért: ön a munkásosztályhoz tartozik?
(A munkásosztályhoz? Megnyugtató érzés az ember számára ide tartozni.)
- Természetesen, uram.
 — De hát ön nem termel, semmiféle munkafolyamatban nem vesz részt közvetlenül, alkalmazott. Mégis ehhez az osztályhoz tartozik?
 — Igen, uram. Az alkalmazott, mint kategória eltűnőben van, és csupán a fizikai dolgozó — nem fizikai munkát végző megkülönböztetés létezik még.
 — Igen? Érdekes, ez a probléma nálunk is valahogy így oldódik meg. Közöséget érez ezzel az osztállyal?
(Na lám, kis szeminárium.)
- Mindjobban közeledünk a munkásosztályhoz, uram.
 — Hogy érti ezt?
(Jaj, de nehézfejű vagy monsieur, azt hiszed, az a sok pénzhajhászó balf..., aki egy doboz amerikai cigarettáért kinyalja a feneketeket, megváltoztatja a történelem tendenciáit? Nem, monsieur, ezek eltűnnek és ez az átkozott máz, az alkalmazotti forma ragyogóan megszünteti önmagát. Na most fülelj, monsieur, fogalmazok.)
- Egyrészt a társadalmi munka termékeiből való részesedésünk formái, másrészt ideológiai átnevelődésünk és főként céljaink közössége révén.
 — Lám, úgy látszik, ön még Marxot is olvasta. Keresete?
(Ezt ne kérdezted volna. Rögtön kitűnik a ti nyugati életformátok fölénye, te is nyilván tudod, hogy nálunk a borraivalót is bekalkulálják, így nyílt a harc, és gombamódra nő a kispolgár, szemesnek áll a világ, ki tud többet lehántani a dolgozóról, tudhatod, hogy Magyarországon az alkalmazottaknál csak a pedagógusok keresnek rosszabbul.)
- Meglehető, uram. A borraivalótól is függ.
 — Párttag?
 — Nem, uram.
 — Elveivel ellenkezik?
(Az elveimmel? Hízog, hogy egy szállodai portásnál gerincet is feltételezel, nem, az elveim megmaradtak és a parasztyerek nem tagadja meg önmagát.)
- Nem, uram. Talán úgy mondhatnám: nem volt még alkalmam belépni.
 — A párt nem adott alkalmat?
(A párt? Hiszen a párt adott, majd négy év kínlás, azután kezdődött minden, üvöltöni szeretnék sokszor, hogy nem látjátok, veletek vagyok, nemcsak egyszerűen nem ellenetek.)
- Nem, uram. Én nem találtam.
 — Valami ellentmondást érezek itt. Ön lényegében azt mondta, elvei kommunisták, alkalma is lett volna belépni — mi itt a megoldás?
(Azt én is szeretném tudni, el kellene szánnom végre magam, ennyi az egész, de a seb, ha be is gyógyult, sajog néha, és a fájdalom újra visszaretent.)
- Bonyolult dolog ez, uram.
 — Talán ötvenhatban történt valami? Hisz akkor ön még fiatal volt.
(Valóban fiatal, húszéves kölyök voltam, egy tagja az ellenforradalmárok által megtévesztett ifjúságnak, de nem annyira vak, hogy ne láttam volna: átkerültem a

tábla másik oldalára, hagyjuk már abba, az úristenit, de október utolsó napjaiban már az ellenforradalmárok elől is bujkálnom kellett, ezt azonban senki nem tudta, és ha tudta is, nem hitte el.)

— Valóban, uram. Meg kell jegyeznem, téved, ha azt hiszi, hogy nálunk a sértődött emberek mindegyike ötvenhatban... sértődött meg.

— És az elégtétel?

(Hát ez átkozottul bonyolult, sérelem és elégtétel, ezek csak szavak, az ellenséget nem megsértik, hanem elnyomják, mit mondjak? Azt, hogy megbecsülik a munkámat, és nem szólnak bele a dolgaimba?)

— Nos? Az elégtétel?

— Például... visszamehetnék az egyetemre, ahonnan...

(Nem mondom ki, gyűlölöm ezt a szót, kirúgtak, érthetsz belőle.)

— Börtönben ült?

— Nem. Csak ideológiailag megbízhatatlan voltam.

— Visszamegy az egyetemre?

— Öreg vagyok már. Esetleg.

Most nagyon kényes dolgot kérdezek. Kérem, ne sértődjék meg: Igaz, hogy maguknál annyi a kiábrándult kommunista, hogy lassan már Dunát lehet velük rekeszteni?

(Hát ezt jól feltetted, ha azt mondom: igaz, hazudok; de ha nemet mondok; akkor is. A tökéletesre törekvő embernek a v a l a m i sokszor kevesebb mint a s e m m i, és sok ember türelmetlen nálunk, mindenüket a m i n d e n é r t áldozzák és toporzékolnak, ha az eredmény csak v a l a m i, az áttalulás lassan megy, ezt kell megértetni velük.)

— Attól függ, milyen széles ott a Duna, uram.

— Tehát nem látja olyan sötétben a helyzetet?

— Nem, uram. Ami nálunk végbemegy, uram, egyetlen ország társadalma kivételével sehol sem ment még végbe.

— És a befejezés?

— A verseny folyik, uram.

— Értem. Végül engedjen meg egy magánjellegű kérdést: nős?

— Nem, uram. Nőtlen vagyok.

— Nagyon örültem, monsieur portier, hogy elbeszélgettem a szocialista szállodaipar egyik kitűnő képviselőjével. Sajnos, mennem kell. Remélem, találkozunk még. A viszontlátásra! A propos, a névjegyem!

— Örvendtem a szerencsének, jó éjt, uram!

Jó éjt, menj csak, a szocialista szállodaipar még kitűnőbb képviselői szórakoztattak volna, ha nem így alakulnak a dolgok, de hát peched volt, a kispolgári siránkozás ezúttal elmaradt. A dolgok nemcsak feketék és fehérek, úgy bizony, húzd ki magad, Tamás, hű de kimerített. Erős másfél óram van még, szürke kis ember vagy, de ahova tettek, ott helyt kell állnod.

Köszönöm, főnök, minden rendben. Igen, beszélgettünk a franciával, jegyzetelt is, de tőlem telhetően igyekeztem, nyugi van, főnököm. Igen, elfáradtam.

Nagyon sok a monológ, de hiszen nem csoda, súlyos és szürke a magány, amelyben az ember él, vagy kényszerül élni, vagy mit tudom én. Magány, magad vagy, benned van ez a magány, úgy hordozod a lelkedben, mint kenguru a kölykét, s ha faggatnak felőle, halgatsz, pedig sértődésre semmi okod. Ne csörögj, jövök már, halló, de sürgős. Búék neked is. Jó. Hogy mit szólok? Majd meglátom még. Holnapután megbeszélünk mindent.

V.

Hajnali fél ötkor Tamás lefelé baktatott a szerpentinben, nekifeszülve a csendnek és a sötétségnek. Kőd ült a völgyben, léptei alatt csikorgott a hó. Hullafáradt volt.

Holnap megmondja az öregnek, hogy vállalja világgal a játékot.